

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قواعد عربی نهم

این قواعد با توضیح کامل و بیشتر و جهت یاری شما در

کتاب عربی نهم

موفق باشید...

قواعد عربی نهم

دانلود از اپلیکیشن پادرس

۱- وزن و حروف اصلی در عربی نهم...

نکته ۱: حروف اصلی (= ریشه)

بیشتر کلمات عربی « ۳ حرف اصلی » دارند .

به این ۳ حرف اصلی ریشه ی کلمه گفته می شود .

مثلاً:

ریشه ی عالم ، « علم » است

ریشه ی منصور ، « نصر »

ریشه ی مدرسه ، « درس »

ریشه ی رحیم ، « رحم »

اگر ریشه ی یک کلمه را نمی دانید با کمک **کلمات هم خانواده** ی آن می توانید ریشه ی کلمه را به دست آورید .

در حقیقت **ریشه یا حروف اصلی** یک کلمه ، « ۳ حرف مشترک » است که در کلمات هم خانواده ، « به ترتیب » تکرار می شوند .

قواعد عربی نهم

به جدول زیر دقت کنید :

ریشه	کلمات هم خانواده	ریشه	کلمات هم خانواده
ر ج ع	راجع / رُجوع / امّراجع	ن ظ ر	ناظر / مَنْظور / انّظیر
ج ه د	جاهد / مُجاهد / اجْتِهَاد	ن ص ر	ناصر / مَنْصور / انّصیر
ه ج م	مُهاجم / هُجوم / اتّهاجّم	ع ل م	عالم / معلوم / علیم
ق ل ب	انقلاب / مُنقلب / تَقَلّب	ع م ل	عامل / مَعْمول / یَعْمَلُ
غ ف ر	غافر / غُفران / غَفور	ح م د	حامد / مَحمود / حَمید
ص د ق	صادق / صَدیق / اتّصدّقُ	س م ع	سامع / مَسْموع / اسْمیع
ع ب د	عابد / معبود / یَعْبُدونَ	ش ه د	شاهد / مَشهود / شَهِید
س ر ق	سارق / مَسروق / اسْتِراق	ر ح م	راحم / مَرحوم / اَرْحیم
س ب ق	سابق / سَبِقَة / مسابَقَة	ق ت ل	قاتل / مَقْتول / اقْتیل
س ء ل	سائل / مَسْئول / سُؤال	ق ب ل	قابل / مَقبول / یَقْبَلُ

قواعد عربی نهم

نکته ۲ : حروف زائد

به حروف غیر از حروف اصلی حروف زائد می گویند .

مثلاً:

در کلمه ی عالم :

« علم » ۳ حرف اصلی یا همان ریشه است و « ا » حرف زائد

در کلمه ی منصور :

« نصر » ۳ حرف اصلی یا همان ریشه است و « م - و » حروف زائد

در کلمه ی مقاتل :

« قتل » ۳ حرف اصلی یا همان ریشه است و « م - ا » حروف زائد

در کلمه ی مناظره :

« نظر » ۳ حرف اصلی یا همان ریشه است و « م - ا - ه » حروف زائد

قواعد عربی نهم

نکته ۳ : وزن کلمه

اگر به جای ۳ حرف اصلی ،

به ترتیب ف ع ل بگذاریم

و **حروف زاید و حرکات** را تغییر ندهیم ،

وزن کلمه به دست می آید :

مثلاً برای به دست آوردن وزن کلمه « **صَادِق** »

به جای « **۳ حرف اصلی** » یعنی « **ص د ق** »

به ترتیب ، « **ف ع ل** » قرار می دهیم

و حرف زائد یعنی « **ا** » و **حرکات**

را تغییر نمی دهیم :

ص	ا	د	ق
ف	ا	ع	ل
ف ا ع ل			

پس وزن کلمه « **صَادِق** » ، « **فَاعِل** » است.

قواعد عربی نهم

نکته ۵ : وزن های مهم

مهم ترین وزن عبارت اند از :

فَاعِل - مَفْعُول - فَعِيل

نکته ۶ : وزن « فاعِل » و « مَفْعُول »

وزن « فاعِل » ، انجام دهنده ی کار را نشان می دهد و

وزن « مَفْعُول » نشان دهنده ی کلمه ای است که کار بر روی آن انجام شده :

وزن « مَفْعُول » (= صفت مفعولی فارسی)	وزن « فاعِل » (= صفت فاعلی فارسی)	۲ حرف اصلی (= ریشه)
مَفْعُول کشته شده	فَاعِل کشنده	كش
مَفْعُول دزدیده شده	سارق دزد	سرق
مَفْعُول شنیده شده	سامع شنونده	سمع
مَفْعُول یاری شده	ناصر یاری کننده	صر
مَفْعُول دانسته شده	عالم داننده	علم
مَفْعُول قبول شده	قابل قبول کننده	قبل
مَفْعُول آفریده شده	خالق آفریننده	خلق
مَفْعُول ستایش شده	حامد ستایش کننده	حمد
مَفْعُول روزی داده شده	رازق روزی دهنده	زق
مَفْعُول مورد حسد قرار گرفته	حاسد حسودی کننده	سد
مَفْعُول مورد غضب قرار گرفته	غاصب غضب کننده	ضب
مَفْعُول مورد رحمت قرار گرفته	راحم رحم کننده	حم
مَفْعُول آمرزیده شده	غافر آمرزنده	فر
مَفْعُول (کتک) خورده	ضارب (کتک) زننده	ضرب
مَفْعُول نوشته شده	کاتب نویسنده	کتب
مَفْعُول پرستیده شده	عابد پرستنده	عبد
مَفْعُول لعنت شده	لاعن لعنت کننده	عن
مَفْعُول نوشیدنی	شارب نوشنده	شرب
مَفْعُول خورده شده، خوردنی	اکل خورنده	کل
مَفْعُول پر شده	مالئ پر کننده	لا

قواعد عربی نهم

نکته ۷ : وزن « فَعِيل »

وزن **فَعِيل** ریشه سه حرفی را به مفهوم صفت مطلق (=صفت ساده فارسی) تبدیل می کند :

رَحِيم (مهربان) ، عَلِيم (دانا) ، سَمِيع (شنوا) ، قَدِير (توانا) ،

عَظِيم (بزرگ) ، كَبِير (بزرگ) ، صَغِير (کوچک) ، جَمِيل (زیبا)

قَرِيب (نزدیک) ، بَعِيد (دور) ، كَثِير (زیاد، بسیار) ، قَلِيل (کم، اندک)

دیگر کلمات بر وزن فَعِيل :

مَجِيد ، كَرِيم ، ضعیف ، طویل ، نذیر ، سریع ، مَرِیض ، فقیر ، غنی ، علیّ ، قویّ

قواعد عربی نهم

دانلود از اپلیکیشن پادرس

۲- فعل امر

از شش صیغه مخاطب مضارع ساخته می شود بدین ترتیب:

فعل امر از ۶ صیغه مخاطب مضارع ساخته می شود . اول حرف (تَ) را حذف

می نماییم و آخر فعل را مجزوم می کنیم . بعضی از افعال مضارع به نون (در حرف آخر) ختم می شود که برای مجزوم کردن فعل امر باید آن را حذف کنیم.

نکته مهم: در صیغه ی دوازدهم (جمع مونث مخاطب) نونی که ما قبلش ساکن است ، نون حذف نمی شود.

در صورت حذف نون ، این فعل مانند صیغه ی اول امر می شود. که کار خطا می باشد و آن نون را حذف نمی کنیم .

۱ - فعل مثنی مذکر یا مونث مخاطب :

تَذْهَبَانِ ذُهْبَانِ = ذُهْبَا إِذْهَبَا = بروید

تَجْلِسَانِ جَلِسَانِ = جَلِيسَا اجْلِسَا = بنشینید

تَكْتُبَانِ كُتْبَانِ = كُتْبَا اُكْتُبَا = بنویسید

۲- فعل جمع مذکر مخاطب :

تَذْهَبُونَ ذُهْبُونَ = ذُهْبُوا إِذْهَبُوا = بروید

تَجْلِسُونَ جَلِسُونَ = جَلِسُوا اجْلِسُوا = بنشینید

تَكْتُبُونَ كُتْبُونَ = كُتِبُوا اُكْتُبُوا = بنویسید

نکته مهم :در پایان فعل مذکر مخاطب، الفی می آوریم که به آن الف زینتی یا زیبایی می گوئیم.

قواعد عربی نهم

۳- فعل جمع مونث مخاطب :

تَذْهَبْنَ	ذَهَبْنَ	إِذْهَبْنَ = بروید
تَجْلِسْنَ	جَلَسْنَ	إِجْلِسْنَ = بنشینید
تَكْتُبْنَ	كُتِبْنَ	أَكْتُبْنَ = بنویسید

نکته مهم : در صیغه امر ، نون جمع مونث مخاطب حذف نمی گردد..

۱- مجزوم کردن فعل مضارع: با ساکن کردن حرف آخر فعل مضارع وقتی که آخر فعل «ن» نداشته باشد یا با حذف نون از آخر فعل مضارع. (به جز نون جمع مونث که نون آن ضمیر متصل است).

۲- حذف حرف مضارعه (ت) از اول فعل مضارع.

۳- بعد از حذف حرف مضارعه (ت) اگر ابتدا به ساکن بود همزه ای به اول آن اضافه کرده و اگر ابتدا به ساکن نبود همزه نیاز نیست. (بنا بر این به جای «ت» همزه می آید)

۴- حرکت همزه بستگی به حرکت عین الفعل (دومین حرف اصلی) دارد هرگاه حرکت دومین حرف اصلی (عین الفعل) کسره یا فتحه باشد همزه امر کسره می گیرد ولی اگر ضمه داشته باشد همزه امر مضموم خواهد بود.

تَكْتُبُ جزم ← تَكْتُبُ حذف حرف مضارعه ← كْتُبُ افزودن همزه ← اکتُبْ
گذاشتن حرکت همزه ← اُکتُبْ

تَكْتُبَانِ جزم ← تَكْتُبَا حذف حرف مضارعه ← كْتُبَا افزودن همزه ← اکتُبَا
گذاشتن حرکت همزه ← اُکتُبَا

قواعد عربی نهم

۲- (فعل نهی)

فعل نهی : فعلی است که فاعل را از انجام کار باز می دارد یعنی فعل نهی انجام ندادن کاری را از فاعل می خواهد فعل نهی به معنایی امر منفی می باشد. مانند : لا تَذْهَبْ (نرو یا مرو)

طریقه ساختن فعل نهی : فعل نهی از فعل مضارع مخاطب ساخته می شود بدین ترتیب:

۱- لا (لای نهی) را به اول فعل مضارع می افزائیم.

۲- آخر آن را مجزوم می کنیم یعنی آخرش را ساکن کرده و در صیغه هایی که دارای نون است نون های آن را حذف می کنیم به جز نون جمع مؤنث.

مانند : تَذْهَبُ = می روی لا تَذْهَبُ = نرو

نکات: ۱- در صیغه ی جمع مذکر بعد از حذف کردن حرف نون به جای آن الف زائدی می افزائیم. مانند: تَخْرُجُونَ = لا تَخْرُجُوا

۲- فرق بین لای نهی و لای نفی؟

فرق بین لای نهی و لای نفی در این است که: لای نفی آخر فعل مضارع را تغییر نمی

دهد ولی لای نهی آخر فعل مضارع را ساکن می کند یا نون آن را حذف می کند بجز

نون جمع مؤنث.

۳- شباهت بین لای نهی و لای نفی ؟ : هر دو فعل مضارع را منفی می کنند.

مانند: لا تَذْهَبُ (نمی روی) لا تَذْهَبُ (نرو)

قواعد عربی نهی

ترکیب وصفی (موصوف و صفت)

در فارسی هرگاه دو اسم در کنار هم بیایند و به وسیله کسره با هم ترکیبی را تشکیل دهند که در بیرون از ذهن قابل جدا شدن نباشد به آن ترکیب وصفی گفته می شود
مانند : « گل زیبا » و « مرد دانشمند » در این دو مثال ، زیبا و دانشمند صفت برای گل و مرد می باشد.

...

دو کلمه کنار هم می آیند که شرایط هر دو یکسان می باشد. (هر دو یک تنوین یا هر دو «ال» دارند. هر دو مذکر یا مؤنث – هر دو مفرد یا مثنی یا جمع)

میدانید که صفت و موصوف همراه هم هستند . و صفت را دقیقاً میتوانید همانطوری که در فارسی تشخیص می دهید اینجا هم مشخص کنید.

صفت و موصوف دوتا اسم هستند که پشت سر هم می آیند و البته ممکن است که مضاف الیه ای بیاید و مابین آنها فاصله بنماید . در ضمن میدانید که مضاف و مضاف الیه هم دوتا اسم هستند که پشت هم می آیند.

برای مطالعه: ← لازم است که بدانید موصوف و صفت در ۴ حالت باهم مطابقت دارند . در اعراب و جنس و عدد و معرفه یا نکره بودنشان . اما مضاف و مضاف الیه با هم هیچ مطابقتی ندارند .

مثال: } هذا قميصٌ رخيصٌ . این لباسی ارزان است . (این لباس ارزانی است)
} هذا قميصٌ محمدٍ . این لباس محمد است

اولین عبارت : رخیص برای قمیص صفت می باشد.

اما در دومین عبارت: محمد مضاف الیه می باشد.

قواعد عربی نهم

ضمن اینکه برای شناخت صیغه‌ها اینگونه هم نگاه کنید:

قمیص رخیص : پیراهن ارزان «» پیراهن ، ارزان است

قمیص محمد : پیراهن محمد «» پیراهن ، محمد است

همانطور که متوجه شدید جمله اول مفهوم دارد اما جمله دوم معنی نمی دهد.

اکنون به چند مورد دیگر توجه نمایید:

المثلُ خیرٌ وسیلَةٌ لبیانِ ما فی الضمیرِ بصورةٍ نافذَةٌ

خیر وسیلۀ / صورۀ نافذۀ

با نگاه به مطالب اموخته شده ، می فهمیم که صورۀ نافذۀ موصوف و صفت هستند و خیر وسیلۀ مضاف و مضاف الیه است.

الامثال تنبع من حیاة المجتمعات البشریة

حیاة : موصوف و مضاف / المجتمعات : مضاف الیه / البشریة : صفت

قواعد عربی نهم

ترکیب اضافی (مضاف و مضاف الیه)

مضاف و مضاف الیه :

اسمی که مضاف است «ال» و «تنوین» نمی گیرد.

برعکس

مضاف الیه یا «ال» یا «تنوین» می گیرد .

برای شناخت آن کافی است که جمله را به فارسی ترجمه کرده و کسره مابین دو اسم را بردارید و در آخر است بگذارید .

اگر معنی داد صفت و موصوف و اگر معنی نداشت مضاف و مضاف الیه هستند

مثل:

الطالب النظيف : دانش آموز پاکیزه . دانش آموز پاکیزه است .
طالب المدرسة : دانش آموز مدرسه . دانش آموز مدرسه است .

دومی مضاف و مضاف الیه می باشد

اما از کجا بفهمیم ؟

اولا اینکه صفت مفهومش مشخص است.

دوم اینکه وقتی مثلا میگوییم کتاب محمد کافی است آن کسره را از زیر کتاب برداری و یک ویرگول بگذاری و بعد جمله را بخونی.

یعنی بگویی : کتاب ، محمد است .

جمله ، معنی ندارد ،

پس محمد مضاف الیه است.

قواعد عربی نهم

دانلود از اپلیکیشن پادرس

تذکر:

ضمیر متصل به اسم همیشه، مضاف الیه است.

نکته:

اگر یک اسم صفت و مضاف الیه بگیرد، اول مضاف الیه بعد صفت (برعکس زبان فارسی)

به موارد زیر در مورد مضاف توجه کنید:

۱) مضاف «ال» و «تنوین» نمی گیرد.

الْکِتَابُ + الْأُمْعَلَمُ = کِتَابُ الْأُمْعَلَمِ

کِتَابٌ + الْأُمْعَلَمُ = کِتَابُ الْأُمْعَلَمِ

۲) مضاف اسم مثنی یا جمع مذکر باشد نون از آخر آن حذف می گردد.

قَلَا حُونَ + الْقَرْیَةِ = قَلَا حُو الْقَرْیَةِ

وَالِدَانِ + کَ = وَالِدَاکَ

أَخَوَانِ + کُمْ = أَخَوَاکُمْ

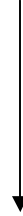
صَدِیقَتَانِ + یَ = صَدِیقَتَايَ

قواعد عربی نهم

برای مطالعه: ← فعل ماضی:

بر انجام شدن کار یا حالتی در زمان گذشته دلالت می کند ؛ مثال :

ذَهَبَ = رفت ذَهَبْنَا = رفتیم ذَهَبْتُمْ = شما رفتید (چند زن)

— ماضی استمراری:

ماضی استمراری : بیانگر فعلی است که در گذشته به تکرار و استمرار صورت گرفته باشد.

* روش ساخت ماضی استمراری در زبان فارسی :

می (همی) + ماضی ساده:

می رفتم ، می رفتی ، می رفت می رفتیم ، می رفتید ، می رفتند

* روش ساخت ماضی استمراری در زبان عربی :

فعل کمکی «کان» + فعل مضارع هم صیغه :

كُنْتُ أَذْهَبُ : می رفتم كُنْتُمْ تَذْهَبُونَ : می رفتی

قواعد عربی نهم

نکته : ماضی استمراری را چگونه منفی کنیم ؟

۱- ((ما)) + ماضی کان + فعل مضارع هم صیغه **مَا كُنْتُ أَذْهَبُ** = نمی رفتم

۲- کان + لا + مضارع **كُنْتُ لَا أَذْهَبُ** : نمی رفتم

3- لم + مضارع مجزوم + فعل مضارع هم صیغه : **لَمْ أَكُنْ أَذْهَبُ** : نمی رفتم

ساختار مثبت و منفی فعل ماضی استمراری:

.....**✓ مثبت:** کان + فعل مضارع = کان + خبر از نوع اسم فاعل؛ مانند: کان **يَذْهَبُ** = کان

ذاهباً (می رفت)

.....**✓ منفی:** ما + کان + فعل مضارع = کان + فعل مضارع منفی = ما + کان + خبر از نوع

اسم فاعل؛ مانند: ما کان **يَطْلُبُ** / کان **لَا يَطْلُبُ** / ما کان **طَالِباً** (نمی خواست)

با سپاس فراوان از دبیران محترم عربی، مجتمع ابوریحان...

تهیه کننده: علی عبیدی، دانش آموز پایه نهم

«الهم صل علی محمد و آل محمد»

قواعد عربی نهم